

Definitioner till Öppna jämförelser: Trygghet och säkerhet 2022

A1. Personskador

Antal sjukhusvårdade (inskrivna på sjukhus minst ett dygn) till följd av oavsiktliga skador (olyckor) per 1 000 invånare

Uppgifterna har hämtats från Socialstyrelsens patientregister (PAR). Registret innehåller bland annat alla vårdtillfällen där patienten skrivits ut från ett svenskt sjukhus under aktuella år till följd av yttre orsak = olycksfall (V01–X59 enligt ICD 10). En och samma person kan bara förekomma en gång under ett och samma år. I denna öppna jämförelse har statistik för perioden 2019 till 2021 använts. Att en person vårdats på sjukhus innebär inte nödvändigtvis att skadan varit svår. I många fall kvarhålls personer, framförallt barn, med relativt lindriga skador för observation. I andra fall syns skadans svårighetsgrad först efter en tid. Den skadade personen hänförs i PAR till sin folkbokföringskommun, oavsett i vilken kommun skadan skett.

Antalet vårdtillfällen har justerats med uppgifter från SCB om befolkningen i respektive kommun för redovisning per 1 000 invånare.

A2. Utvecklade bränder i byggnad

Antal utvecklade bränder i byggnad per 1 000 invånare

Uppgifterna har hämtats från MSB:s insatsregister. Registret bygger på de händelserapporter som räddningstjänsterna utformar efter varje insats. Registret innehåller bland annat alla insatser som den kommunala räddningstjänsten gjort till brand i byggnad. Med byggnad menas såväl bostäder som allmänna byggnader, industribyggnader mm. Med utvecklad brand avses sådana insatser där det fortfarande brinner när räddningstjänsten anländer eller där branden spridit sig utanför startföremålet. Insatser som tagits bort är:

- Soteld som inte spridit sig
- Startutrymme skorsten med brandspridning till startföremål eller startutrymme
- Självlocknade eller släckta mindre brandtillbud
- Har okänd omfattning eller brandspridning.

Med soteld avses händelser där Objekt som först antändes eller riskerade antändas var ”Sot eller tjära” och Värmekälla var ”Lokaleldstad eller värmepanna”

MSB:s insatsregister fångar enbart sådana bränder som varit föremål för räddningsinsats. I denna öppna jämförelse har statistik för perioden 2019 till 2021 använts.

Antalet räddningsinsatser har justerats med uppgifter från SCB om befolkningen i respektive kommun för redovisning per 1 000 invånare.

A3. Anmälda våldsbrott

Antal anmälda våldsbrott per 1 000 invånare

Uppgifterna har hämtats från Brottsförebyggande rådets officiella kriminalstatistik. Denna statistik belyser brottsligheten utifrån de brott som anmäls till och handläggs av polis, tull, åklagare, domstol och kriminalvård. Brott som inte anmäls kommer inte med i kriminalstatistiken. Brott som har ägt rum tidigare, men anmäls under redovisningsåret finns med i statistiken, liksom brott som anmäls i Sverige men begåtts utomlands. I mindre omfattning finns även anmälda brott redovisade som i senare utredning inte visar sig vara brott. I denna rapport presenteras statistik för perioden 2019 till 2021 och kategorin ”våldsbrott” definieras som följande brottskapitel/brottstyper:

- 3 kap. Brotts mot liv och hälsa: Försök till mord eller dråp (1, 2 §) och Misshandel inkl. grov (5, 6 §)
- 4 kap. Brotts mot frihet och frid: Grov fridskränkning (4 a §), Grov kvinnofridskränkning (4 a §) och Olaga förföljelse (4 b §)
- 6 kap. Sexualbrott: Våldtäkt inkl. grov (1, 4 §)
- 8 kap. Stöld, rån m.m.: Rån, inkl. grovt (5, 6 §)
- 17 kap. Brotts mot allmän verksamhet: Våld mot tjänsteman (1, 5 §)

Antalet anmälda brott har justerats med uppgifter från SCB om befolkningen i respektive kommun för redovisning per 1 000 invånare.

A4. Anmälda stöld- och tillgreppsbrott

Antal anmälda stöld- och tillgreppsbrott per 1 000 invånare

Uppgifterna har hämtats från Brottsförebyggande rådets officiella kriminalstatistik. Denna statistik belyser brottsligheten utifrån de brott som anmäls till och handläggs av polis, tull, åklagare, domstol och kriminalvård. Brotts som inte anmäls kommer inte med i kriminalstatistiken. Brotts som har ägt rum tidigare, men anmäls under redovisningsåret finns med i statistiken, liksom brott som anmäls i Sverige men begåtts utomlands. I mindre omfattning finns även anmälda brott redovisade som i senare utredning inte visar sig vara brott. I denna rapport presenteras statistik för perioden 2019 till 2021 och kategorin ”stöld- och tillgreppsbrott” definieras som följande brottskapitel/brottstyper:

- 8 kap. Stöld, rån m.m.: Tillgrepp av motordrivet forskaffningsmedel (7 §), Tillgrepp av icke motordrivet forskaffningsmedel (1, 2, 4 §), Inbrottsstöld, ej av skjutvapen (1, 2, 4 §), Stöld (även inbrott) av skjutvapen, ammunition och sprängämnen (1, 2, 4 §), Övrig stöld (1, 2, 4 §), Rån, inkl. grovt (5, 6 §) och Övriga brott mot 8 kap. (8-10 §)

Antalet anmälda brott har justerats med uppgifter från SCB om befolkningen i respektive kommun för redovisning per 1 000 invånare.

A5. Anmälda brott om skadegörelse

Antal anmälda brott om skadegörelse per 1 000 invånare

Uppgifterna har hämtats från Brottsförebyggande rådets officiella kriminalstatistik. Denna statistik belyser brottsligheten utifrån de brott som anmäls till och handläggs av polis, tull, åklagare, domstol och kriminalvård. Brotts som inte anmäls kommer inte med i kriminalstatistiken. Brotts som har ägt rum tidigare, men anmäls under redovisningsåret finns med i statistiken, liksom brott som anmäls i Sverige men begåtts utomlands. I mindre omfattning finns även anmälda brott redovisade som i senare utredning inte visar sig vara brott. I denna rapport presenteras statistik för perioden 2019 till 2021 och kategorin ”skadegörelse” definieras som följande brottskapitel/brottstyper:

- 12 kap. Skadegörelsebrott: Skadegörelse inkl. grov, åverkan (1-3 §) och Tagande av olovlig väg (4 §)
- 13 kap. Allmänfarliga brott: Mordbrand inkl. grov (1-2 §)

Antalet anmälda brott har justerats med uppgifter från SCB om befolkningen i respektive kommun för redovisning per 1 000 invånare.

A6. Otrygghet och oro

Uppgifterna har hämtats från SCB:s medborgarundersökning 2021.

SCB:s medborgarundersökning genomförs en gång per år, varje höst sedan 2005. 2021 drog SCB ett slumpmässigt urval invånare i åldrarna 18 och äldre från befolkningsregistret:

- Mindre kommuner (färre än 10 000 invånare i åldrarna 18+ år): 1 000 personer
- Mellanstora kommuner (10 000–59 999 invånare i åldrarna 18+ år): 1 200 personer
- Stora kommuner (60 000 invånare eller fler i åldrarna 18+ år): 1 600 personer

Från och med 2021 har SCB:s medborgarundersökning fått en ny form. Frågorna i enkäten är nya och har verbaliserade skalsteg. Svaren redovisas i andelar (%) efter frågans olika svarsalternativ i stället för att analyseras med NKI-modellen (skala från 1 till 10). Detta betyder att inga resultat från och med 2021 kommer att vara helt jämförbara med åren innan dess.”

Andel som känner sig ganska (eller mycket) trygga utomhus i området där de bor när det är mörkt ute

Frågan är formulerad ”Hur trygg känner du dig utomhus i området där du bor när det är mörkt ute?”. Svartsalternativen på frågan är ”Inte alls trygg”, ”Inte så trygg”, ”Ganska trygg” och ”Mycket trygg”. Alternativet ”Vet inte” är valbart.

Andel som inte är så oroliga (eller inte oroliga alls) för att bli utsatta för våldsbrott eller hot om våld

Frågan är formulerad ”Hur orolig är du för att bli utsatt för våldsbrott eller hot om våld?”. Svartsalternativen på frågan är ”Mycket orolig”, ”Ganska orolig”, ”Inte så orolig” och ”Inte alls orolig”. Alternativet ”Vet inte” är valbart.

Andel som inte är så oroliga (eller inte oroliga alls) för att drabbas av inbrott i sitt hem

Frågan är formulerad ”Hur orolig är du för att drabbas av inbrott i ditt hem?”. Svartsalternativen på frågan är ”Mycket orolig”, ”Ganska orolig”, ”Inte så orolig” och ”Inte alls orolig”. Alternativet ”Vet inte” är valbart.

A7. Information och utbildning

Antal personer som utbildats av kommunen i att förebygga eller hantera bränder per 1 000 invånare

MSB sammanställer årligen i vilken omfattning kommunerna tillser att lagen om skydd mot olyckor efterföljs. I uppföljningen för 2021 tillfrågades kommunerna eller kommunalförbunden om hur många personer som utbildats av kommunen i syfte att stärka den enskildes förmåga att förebygga eller hantera bränder. Observera att indikatorn bygger på data som dels lämnas in av enskilda kommuner, dels av så kallade kommunalförbund eller motsvarande. Alla kommuner som ingår i ett kommunalförbund får samma värde även om det kan finnas skillnader mellan kommunerna.

Antalet utbildade personer har justerats med uppgifter från SCB om befolkningen i respektive kommun för redovisning per 1 000 invånare.

A8. Samverkan

Samverkar regionen med kommunen om insatser i väntan på ambulans (IVPA)?

MSB sammanställer årligen i vilken omfattning kommunerna tillser att lagen om skydd mot olyckor efterföljs. I uppföljningen för 2021 tillfrågades samtliga kommuner eller kommunalförbund om räddningstjänsterna genomför någon form av insats i väntan på ambulans (IVPA). Observera att indikatorn bygger på data som dels lämnas in av enskilda kommuner, dels av så kallade kommunalförbund eller motsvarande. Alla kommuner som ingår i ett kommunalförbund får samma värde även om det kan finnas skillnader mellan kommunerna.

I händelserapporten redovisade IVPA-insatser (i väntan på ambulans) per 1 000 invånare

Uppgifterna har hämtats från MSB:s insatsregister. Registret bygger på de händelserapporter som räddningstjänsterna utformar efter varje insats.

Utöver de insatser som räknas som räddningsinsatser enligt LSO utför räddningstjänsten även det som kallas annat uppdrag i insatsrapporten. Det är oklart i vilken omfattning som andra uppdrag dokumenteras i insatsrapporten. Skälet till det är att det inte finns något dokumenteringskrav enligt LSO och att det för vissa uppdrag krävs en redovisning till landstingen, varför det är osäkert i vilken grad som räddningstjänsten utöver denna redovisning även skriver en händelserapport.

Med IVPA-insatser avses sjukvårdsuppdrag med uppdragstypen ”Hjärtstoppslarm” eller ”Annat sjukvårdslarm”.

I detta mått har de i händelserapporten redovisade insatserna använts. I denna öppna jämförelse har statistik för perioden 2019 till 2021 använts.

Antalet räddningsinsatser har justerats med uppgifter från SCB om befolkningen i respektive kommun för redovisning per 1 000 invånare.

A9. Krisberedskap

Denna indikator, som tidigare ingått i Öppna jämförelser: trygghet och säkerhet, har utgått.

A10. Risk- och sårbarhetsanalyser

Denna indikator, som tidigare ingått i Öppna jämförelser: trygghet och säkerhet, har utgått.

A11. Hjälp vid nödläge

Handläggningstid för räddningstjänst dvs. tid från 112 anropet ankom till första utlarmning. Mediantid i minuter.

Uppgifter om handläggningstid kommer från SOS Alarm. Handläggningstid mäts från det att 112 anropet ankommer larmcentralen till dess första larm går ut till räddningstjänsten. Observera att endast insatser med syfte att rädda liv, egendom och miljö ingår. I denna öppna jämförelse har uppgifter om larmbehandlingstid för perioden 1 juni 2021 till och med 31 maj 2022 använts. Indikatorn är ett medianvärde i minuter.

Responstid för räddningstjänst dvs. tid från när 112 anropet ankom till första resurs är på plats. Mediantid i minuter.

Uppgifter om responstider kommer från SOS Alarm. Med responstid avses tiden från det att 112 anropet ankom till larmcentralen till dess att räddningstjänsten anländer till skadeplatsen. Det kan finnas kvalitetsbrister för responstiderna eftersom tidpunkten för ”framme” rapporteras på olika sätt och kan i vissa fall ske långt efter den faktiska framme-tidpunkten. Observera att endast insatser med syfte att rädda liv, egendom och miljö ingår. I denna öppna jämförelse har uppgifter om responstid för perioden 1 juni 2021 till och med 31 maj 2022 använts. Indikatorn är ett medianvärde i minuter.

Handläggningstid för ambulans dvs. tid från 112 anropet ankom till första utlarmning. Mediantid i minuter.

Uppgifter om larmbehandlingstid kommer från SOS Alarm. Handläggningstid mäts från det att 112 anropet ankommer larmcentralen till dess första larm går ut till ambulansen. Observera att endast larm med prioritet 1 tagits med. I denna öppna jämförelse har uppgifter om larmbehandlingstid för perioden 1 juni 2021 till och med 31 maj 2022 använts. Indikatorn är ett medianvärde i minuter.

**Responstid för ambulans dvs. tid från när 112 anropet ankom till första resurs är på plats.
Mediantid i minuter.**

Uppgifter om responstider kommer från SOS Alarm. Med responstid avses tiden från det att 112 anropet ankom till larmcentralen till dess att ambulansen är framme. Det kan finnas kvalitetsbrister för responstiderna eftersom tidpunkten för ”framme” rapporteras på olika sätt och kan i vissa fall ske långt efter den faktiska framme-tidpunkten. Observera att endast larm med prioritet 1 tagits med. I denna öppna jämförelse har uppgifter om larmbehandlingstid för perioden 1 juni 2021 till och med 31 maj 2022 använts. Indikatorn är ett medianvärde i minuter.

A12. Jämställdhet

Andel (%) kvinnor som arbetar som brandpersonal i utryckningstjänst

Andel (%) män som arbetar som brandpersonal i utryckningstjänst

MSB sammanställer årligen i vilken omfattning kommunerna ser till att lagen om skydd mot olyckor efterföljs. Kommunerna eller kommunalförbundet fick ange hur många anställda som i huvudsak tjänstgör som brandmän eller befäl i utryckningstjänst samt hur stor del av dessa som är kvinnor respektive män. Uppgifterna avser år 2021. Observera att indikatorn bygger på data som dels lämnas in av enskilda kommuner, dels av så kallade kommunalförbund eller motsvarande. Alla kommuner som ingår i ett kommunalförbund får samma värde även om det kan finnas skillnader mellan kommunerna.

A13. Samhällets kostnader för olyckor

Samhällets kostnader för olyckor totalt per invånare i kr

De kostnader som redovisas är sådana kostnader som uppstår till följd av olyckor i alla delar av samhället: staten, kommunerna, regionerna, näringslivet och medborgarna (drabbade och anhöriga). Det är endast kostnader som uppstår efter att olyckan har inträffat som ingår. Kostnader för beredskap och förebyggande åtgärder ingår således inte.

Samhällets kostnader för olyckor har beräknats med metoden cost-of-illness (COI) av MSB (Samhällets kostnader för olyckor, MSB340 – december 2011) och är indexerade till i år. De har fördelats ut på varje enskild kommun med hjälp av hur många olyckor som inträffar där. Antal olyckor har beräknats med hjälp av statistik från MSB:s insatsstatistik (drunkning, bränder, och trafikolyckor), Socialstyrelsens patientregister (fallolyckor, övriga olyckor), Stradas polisrapporterade trafikolyckor och MSB:s dödsbrandsstatistik (bränder). Kostnaden har justerats med uppgifter från SCB om befolkningen i respektive kommun. Metoden är närmare beskriven i Öppna jämförelser 2012 (bilaga 2).

Modellberäknade värden

Kommunerna skiljer sig åt vad gäller lokala förhållanden som geografi, demografi och socioekonomiska faktorer. Dessa förhållanden påverkar de faktiska utfallen av personskador, utvecklade bränder i byggnad, våldsbrott och stöld- och tillgreppsbrott. Därför redovisas även modellberäknade värden för dessa utfall, som ska tolkas som det utfall kommunen borde ha med hänsyn till lokala förhållanden. De modellberäknade värdena har tagits fram med hjälp av statistiska regressionsanalyser där faktiska utfall har jämförts med variabler för lokala förhållanden. De lokala förhållandena beskriver inkomstnivå, utbildningsnivå, arbetslöshet, åldersstruktur, födelseland, familjeförhållanden och byggnadstyper. Samtliga använda variabler kommer från SCB och omfattar år 2019. Kommunerna har klassificerats efter om de har fler eller färre faktiska olyckor och brott än de modellberäknade. Klassificeringen beror på om det faktiska värdet ligger utanför 99-procentiga

konfidensintervall, vilka uttrycker osäkerheten som finns i beräkningen. Om det faktiska värdet inte ligger utanför konfidensintervallet anses kommunen ha lika många olyckor och brott som modellberäknat. Metoden för att ta fram de modellberäknade värdena beskrivs närmare i Räddningsverkets rapport Bränder och lokala förhållanden – Modellberäknade värden för kommuner, NCO 2008:11, I99–197/08.

Trendvärden

Trendvärden har beräknats genom att jämföra det genomsnittliga utfallet för de senaste tre åren med det genomsnittliga utfallet för år 2009–2011. Detta görs för indikatorerna A1 Personskador, A2 Utvecklade bränder i byggnad, A3 Anmälda våldsbrott och A4 Anmälda stöld- och tillgreppsbrott. Utfallen varierar mellan åren och detta gäller speciellt för små kommuner. Med hjälp av regressionsanalyser har en linjär trend skattats för varje indikator och kommun. Om den linjära trenden inte är statistiskt signifikant, dvs. om osäkerheten är så stor att någon trend inte går att urskilja, markeras den procentuella förändringen med parenteser. Tolkningen av parenteserna är således att variationen mellan åren är så stor att det inte går att säga med statistisk säkerhet om olyckorna och brotten har ökat eller minskat.

Sammanvägt värde – metoder

Det sammanvägda värdet är beräknat genom sammanvägning av de i rapporten redovisade faktiska utfallen för indikatorerna A1 Personskador, A2 Utvecklade bränder i byggnad, A3 Anmälda våldsbrott och A4 Anmälda stöld- och tillgreppsbrott. Det sammanvägda värdet har tagits fram mot bakgrund av ett önskemål om att få en samlad bild av utfallen i respektive kommun. Det är viktigt att påpeka att bakom det sammanvägda värdet kan dölja sig såväl höga som låga värden på de faktiska utfallsindikatorerna. Det sammanvägda värdet gör inte anspråk på att ge en helhetsbild av måluppfyllelsen i kommunernas verksamhet, men det ger en indikation på utfallet i kommunerna. I det presenterade sammanvägda värdet tas heller ingen hänsyn till de olika lokala förhållandena för kommunerna.

De fyra indikatorer som ingår i det sammanfattande värdet har standardiserats för att vara jämförbara. Den kommun som har det högsta värdet för respektive indikator tilldelas värdet 100. De andra kommunerna får värden som motsvarar deras utfall i procent av den med lägst antal olyckor eller brott. En kommun med dubbelt så många olyckor eller brott som den bästa får således värdet 50.

Det sammanvägda värdet har beräknats med följande vikter:

- A1 Personskador 40 %
- A2 Utvecklade bränder i byggnad 10 %
- A3 Anmälda våldsbrott 40 %
- A4 Anmälda stöld- och tillgreppsbrott 10 %.

Vikterna har valts utifrån den samhällsekonomiska kostnaden som uppstår till följd av olyckor. I samhällets kostnader ingår direkta personskador och egendomsskador, och indirekta kostnader till följd av förlorad arbetstid, sjukvårdskostnader, administrationskostnader mm (se MSB, 2011, Samhällets kostnader för olyckor, nr. 340).

I indexet finns två indikatorer som är förknippade med olyckor: A1 Personskador och A2 Utvecklade bränder i byggnad. Summerar man samtliga personskador erhålls beloppet 49,7 miljarder kronor, vilket kan associeras med indikatorn A1 Personskador. Ett monetärt värde för indikatorn A2 Utvecklade bränder i byggnad erhålls genom att dra av brändernas personskador från brändernas totalskador, vilket ger 5,5 miljarder kronor. Det betyder med andra ord att det inte känns rimligt att sätta lika vikter för A1 och A2. Eftersom det endast finns en undersökning gjord och eftersom siffrorna är från endast ett år, 2005, har vikterna 40 procent för A1 och 10 procent för A2 valts.

Vad gäller samhällsekonomiska kostnadsstudier för brottslighet finns en del studier gjorda i Sverige, men de gäller enstaka brottskoder eller brottsoffer och gör det inte möjligt att jämföra samtliga våldsbrott med andra brott såsom stöld- och tillgreppsbrott som är det intressanta här. Däremot finns en brittisk studie (Home Office, 2005, The economic and social costs of crime against individuals and households) som redovisade beräkningar per brott. Om de brittiska värden omräknas till en svensk fördelning av brottsligheten finner man att våldsbrotten står för en kostnadsandel om 77 procent och stöld- och tillgreppsbrott för 23 procent, vilket betyder att det inte är rimligt att använda lika vikter. Det resonemanget stöds av liknande beräkningar som har gjorts med hjälp av en amerikansk cost-of-illness-studie om kostnader för brott (Cohen, 2000, Measuring the Costs and Benefits of Crime and Justice, Criminal Justice). Resultatet av den beräkningen är att våldsbrottens andel är ca 91 procent och stöld- och tillgreppsbrottens 9 procent. Utifrån de brittiska och amerikanska resultaten har vikterna 40 procent för A3 och 10 procent för A4 valts. Vilka vikter som tilldelas en viss indikator kan alltid diskuteras och självklart leder en förändring av vikterna till att resultaten förändras. I rapporten redovisas enbart det sammanvägda värdet i form av kommunens placering i förhållande till alla andra kommuner. Det ska också nämnas att det finns ett flertal metoder att beräkna sammanvägda värden (index) på och att metoderna ger lite olika resultat.